Година III | Варна, 1 Августъ 1895 г. | Брой 15.

ЖЕНСКИЙ СВѢТЪ

СЪ ПРИТУРКА

„ДОМАКИНЯ“

ПЕРИОДИЧЕСКО СПИСАНИЕ,

РЕДАКТИРАНО ОТЪ ЖЕНИ

ЗА ГОСПОЖИ И ГОСПОЖИЦИ

Списанието излиза дважъ, на 1 и 20, а притурката веднажъ, на 10 число всѣки мѣсецъ.

Директорка: ТЕОДОРА Г. НОЕВА

Годишенъ абонаментъ предплатимъ
I. На списанието:
За България 4 лева
„ странство 5 „
II. На списанието съ притурката.
За България 7 лева
„ странство 9 „

Абонати се записватъ направо въ дирекцията на списанието и въ всичкитѣ телеграфо-пощен. станции изъ княжеството.

Въ какви обявления, отнасящи се до госпожи и госпожици, публикуватъ се въ послѣдната страница за 30 стот. редътъ.
За постоянни обявления особенни условия

Писма, ржкописи и пари се испращатъ: до Дирекцията на „Женски Свѣтъ“ улица Войнишка № 122.
Писма неплатени не се приематъ.

Въ Дирекцията се намиратъ за продань цѣли течения отъ I-а и II-а година на „Ж. Свѣтъ“ и „Домакиня“

Съдържание:

И женитѣ членки на Висшия Учебенъ Съвѣтъ.—Г-жа Jeanne Dieulafoy *и пѫтешествието ѝ изъ Персия.—Старата мома. — Сара Мартенъ. — Първа любовь. — Книги и списания. — Кореспонденция. — Обявление.*

И женитѣ членки на Висшия Учебенъ Съвѣтъ.

Надали читателкитѣ ни знаѫтъ за достохвалебното рѣшение на г. К. Величкова, министра на Народното Просвѣщение, да учреди при повѣренното му министерство единъ висшъ учебенъ съвѣтъ, който ще има за мандатъ уреждането на учебното дѣло въобще по насъ. Тоя съвѣтъ ще се състои отъ 36 члена, отъ които 30 щѣли да се изберѫтъ измежду г. г. прѣподавателитѣ и учителитѣ при Висшето училище, срѣднитѣ и основнитѣ училища изъ цѣлото Княжество.

Изборътъ, съгласно издадения отъ министерството за тая нововъведеность у насъ правилникъ, станѫлъ вече на 10 Априлий н. г и, както се научаваме, избранитѣ по такъвъ начинъ членове сѫ били утвърдени вече като такива на висшия учебенъ съвѣтъ.

Да сѣднемъ сега да расправяме и доказваме на читателитѣ си, колко е полезно сѫществуването на едно такова при министерството на Народното ни Просвѣщение учреждение, съ което най-явно г. министрътъ доказа своето горещо желание да създаде и ни остави една златна за учебното дѣло въ България епоха — мислимъ, че е не само излишно, нъ и едно безосновно и неоправдано голословие. Ний съ настоящата си статия ще се осмѣлимъ да направимъ само една забѣлѣжка, за която, до колко тя е умѣстна и справедлива, ще чакаме да се произнесѫтъ компетентнитѣ.

Помежду избранитѣ за членове на казания учебенъ съвѣтъ нѣма ни една жена — учителка, при всичко че ний имаме, мислимъ, учителки, които могѫтъ твърдѣ достойно да отговарятъ на туй назначение, и въпрѣки че правилникътъ не запрѣщава това. Ний мислимъ, че не е имало никаква нужда, щото подобна идея, да се изберѫтъ т. е. за членове на новоучрѣдявания при М-ството на Народн. Просвѣщение Висшъ учебенъ съвѣтъ и жени — учителки, да се внуши на надлѣжнитѣ, щомъ се искали прѣставители за речения съвѣтъ не само отъ мжжскитѣ, нъ и отъ дѣвическитѣ училища. А на какво ний основаваме това си мнѣние, ще видѫтъ читателитѣ ни въ привежданото по-долѣ окржжно на Г-жа Павлина Кергомаръ, която прѣди нѣколко години била избрана за членка на Висшия учебенъ съвѣтъ въ Франция.

«Помислихъ си, че въ съвѣта, гдѣто се

разискватъ и рѣшаватъ най-жизненнитѣ за дѣтинската възрастъ въпроси, трѣбва да зематъ участие и женитѣ. Признаватъ въобще у насъ единъ визъ своеобразна съзнателность и вродено, тъй да кажемъ, умѣние на дѣтинскитѣ нужди, както и съчувствувания на съжаление и скърбь за всѣко врѣдително тѣмъ. Произнаватъ, че ний почти инстинктивно намираме пжтя къмъ сърдцето и мислитѣ; отдаватъ ни, най-послѣ, такива педагогически расположения, щото и мжжскитѣ ни още училища днесь се управляватъ отъ жени. Споредъ гласувания на 30 Октомврии 1886 г. законъ, учителкитѣ прѣдаватъ и въ долнитѣ классове на лицентѣ. Съ една дума въобще образованието и възпитанието (педагогически) се отнасятъ къмъ нашето неоспоримо вѣдомство.

Нъ дали самото наше прѣимущество ще бжде прилагането на прѣдрѣшаванитѣ и гласуванитѣ отъ мжжетѣ педагогически закони? Напротивъ се доказало, че коренното изучване на дѣтинското естество позволява тъкмо намъ, щото да прѣдначертаемъ вървежа, който трѣбва да слѣдваме за тая цѣль; а отъ сѣдствата, които си измислюваме и съ успѣхъ туряме въ дѣйствие, доказва се истинността на казваното отъ мене.

Тъй като, прочее, тоя висшъ учебенъ съвѣтъ урежда въпроса за заплатата на учителитѣ, както и за материалното и нравственното имъ благоденствие; а понеже учителский персоналъ се състои отъ мжже и жени; и понеже почти винаги женитѣ оставатъ на страна, то за туй трѣбва и тѣ да се прѣдставляватъ отъ жена, избирана отъ тѣхъ.

Само жената може да разбере затрудненията на друга жена, защото и тя, може би, ги е прѣкарала; като се застжпва, прочее, тя и говори за въ полза на правата на другитѣ, тя говори, тъй да се каже, за въ полза на себе си, та само по тоя начинъ може да просвѣти съвѣстьта и покърти сърдцата на съвѣтницитѣ за тѣхъ. Отъ къмъ този възгледъ, прочее, повтарямъ, че съвѣтъ, въ който се рѣшаватъ въпроси за жени и моми, безъ да се прѣдставляватъ тѣ, е несъвършенъ и злѣ съставенъ съвѣтъ»

Трѣбва ли подиръ единъ такъвъ ясенъ и силенъ езикъ да се развива още идеята ни за приемането и на женитѣ като членки на Висшия учебенъ Съвѣтъ?. Ний увѣрени сме, че г. министръ не само ще одобри това ни скромно мнѣние, нъ и ще побърза да поправи станжлата вече погрѣшка, като благоволи, той самъ, споредъ както му дава това право и правилникътъ, да покани и назначи за членки въ съвѣта нѣкои отъ по-извѣстнитѣ наши жени — учителки.

Г-жа Jeanne Dieulafoy и пжтешествието ѝ изъ Персия.

(отъ Laura Gelbert)

Г жа Dieulafoy, кавалеръ отъ почетния легионъ (Chevalier de la légion d'honneur), куражлива туристка, съ пжтешествията на която не малко се е занималъ почти всичкий печатъ, е още млада и хубава жена съ правилни и изражающи извънредна дѣятелность черти на лицето и съ черна и късо остригана коса. Послѣдний ѝ портретъ ѝ прѣдставлява облѣчена въ грациозно и еднообразно мжжско облѣкло, съ права яка и вратовръзка plastron—облѣкло, което ѝ прилѣга така добрѣ, щото лесно се нѣкой убѣждава, че тя е свикнжла съ него. А ѫкъ и въ такова облѣкло тя е направила послѣдьното си голѣмо пжтешествие, което тя сама описала и издала въ единъ съ по-вече отъ хиляда страници томъ у Hachette и Cie. *) Червената черта, която се вижда въ малката, приложена къмъ реченатa книга, харта, показва посоката, по която станжло пжтуването, та засвидѣтелствува по-убѣдително, отколкото цѣлий томъ, за дѣятелностьта, търпеливостьта и смѣлостьта на тая неустрашима французойка, защото тя води отъ Черното-море прѣзъ Кавказа оттатъкъ Тифлиса и Тавриса до Техеранъ, гдѣто тя прѣстояла нѣколко мѣсеца; оттамъ прѣминава къмъ Персийската пустиня до Испахаъ и многовъспѣната Ширазъ, надъ Бусирскитѣ планини до Персийския заливъ, а послѣ прѣзъ Месопотамията до Вавилонъ и Багдатъ и най-послѣ на западъ отъ Лусияна въ Сустаръ обратно до Персийския заливъ отгдѣто и се възвръща прѣзъ Арабия въ Европа.

Само оня, който самъ е пжтувалъ нѣкога по Истокъ или пъкъ случайно прѣдприелъ едно пжтуване и по най-добрия пжть на Персия за Техеранъ, само той може да знае, колко трудове и мжки, лишения и опасности прѣнася пжтующия по тия мѣста. Всичкитѣ мѣстности сж фотографирани. Тоя изященъ свитъкъ е неоспоримо най-голѣмото, хубавото и популярното съчинение за Персия и Месопотамия и е украсено съ около 400 голѣми ксилографически картини, направени по фотографически снимки на куражливата туристка. Четиристотинъ фотографии съ други думи означаватъ: да носишъ съ себе си двойно число стъкла, машини и нѣкакви съединения-течности по пустинитѣ и степитѣ посрѣдъ фанатичнитѣ мюсюлмани, да се излагашъ на тропическата слънчева горещина, на насѣкомитѣ, трѣскитѣ и нападенията на дивитѣ орди, да работишъ прѣзъ часоветѣ, когато природата най-деспо-

1) La Perse, la Chaldée et la Susiane, Hachette et Cie. Paris 1887.

тично изисква почивката, да се трудишъ и мѫчишъ умственно прѣзъ туй врѣме, когато и самитѣ мѣстни жители се оттеглюватъ подъ сѣнката на домоветѣ си, за да се прѣдадѫтъ на пладнешкия сънъ

Туй пѫтешествие прѣзъ най-негостолюбивитѣ земи на З. Азия така сполучливо искарано, както е направено отъ г-жа *Dieulafoy*, е единъ подвигъ, за който твърдѣ естественно тя трѣбва да се гордѣе. Покрай другото, тя пѫтьомъ само разказва за своитѣ страдания и теглила, за дългото си болѣдуване, за трѣскитѣ и опасноститѣ. Градищата, селата, народонаселението, животътъ и занятието въ дворъ и харемитѣ се описватъ и изображаватъ съ най-живи краски прѣдъ очитѣ на читателя, когото привличатъ; а чете ги нѣкой съ толкова по голѣмъ интересъ, колкото съ по-съкрушително малодушие се той замислюва, подиръ исчитанието имъ, за смѣлостьта да се прѣдприеме подобно пѫтешествие изъ Персия. Диритѣ на г-жа *Dieulafoy* нѣма навѣрно да послѣди нѣкой другъ толкова скоро.

Прѣзъ всичкия този пѫть, който траелъ почти половина година, г-жа Dieulafoy само въ Техеранъ и Испаханъ, въ тия двѣ столици, е спала на търпими нѣкакъ лѣгла. Изъ останѫлия пѫть тя се принуждавала да се задоволява съ *сераитѣ* на керванитѣ, които отъ памти-вѣка сѫ уведени по разнитѣ конаци. И помежду градоветѣ, които се най-много съобщаватъ, като напр. между Техеранъ и Испаханъ нѣма нито поши, нито *дилиженции*, нито ханища Длъженъ е нѣкой да прѣминава пространството на конь и то, по причина на нетърпимата горещина, нощѣ само, а денѣ да заспива, ако е лесно това, въ голѣмитѣ многошумни сераи.

Г-жа Dieulafoy описва серая на Насробадовитѣ керванъ така: Огромно правоѫгълно здание, въ срѣдата на което има голѣмъ широкъ дворъ, заобиколенъ съ арки; подъ тия арки лежѫтъ яхѫритѣ изъ сводообразнитѣ коридори, прилични съ иностаза на готически хрѣмове. Изъ всѣки коридоръ отъ една страна стои отдѣлѣнието за коньетѣ и мулетата, а отъ другата онуй за водачитѣ; а по между двѣтѣ пѫть отъ единия край до другия. Лѣтось пристигающитѣ високи гости прѣкарватъ въ подземни стаи, наречени «чартаминъ», 15 кр. подъ земната повърхность, въ които се слиза съ редъ стълби. Прѣзъ деня хладнината въ тѣхъ прави ги едно доста добро жилище, прѣзъ нощьта обаче *чертаминитѣ* сѫ необитаеми по причина на хилядитѣ насѣкоми, които привлича свѣтлината и които въпрѣки всички прѣдпазителни мѣрки обеспокояватъ пѫтника. За кревати прѣзъ нощьта въ тия сераи служѫтъ канапета, поддържани на колища, два метра високи и заобиколени съ хендеци, за да държѫтъ далечъ скорпионитѣ, които сѫ многочислени въ тия страни и на които ухапванията сѫ много пѫти смъртоносни.

Съ какви удоволствия е свързано пѫтуването по южнитѣ страни на Персия, най-ясно се показва отъ слѣдующия цитатъ: «Да се прѣдприеме прѣзъ деня съ придружбата на нѣкой бавнопѫтующъ товаренъ керванъ, пѫтуването прѣзъ пустинята Кумъ, би било за насъ европейцитѣ лудость. Затова ний се рѣшихме, да си оставимъ вѣщитѣ оклажието и сребърнитѣ монети (златнитѣ и книжнитѣ не сѫ въ употрѣбление въ вѫтрѣшностьта на Персия) при Тервано, а ний, придружени отъ нѣколко солдати-конници да пристигнемъ въ Кумъ, ако бѣ възможно, прѣди 8 ч сутринь. Къмъ 6 часа сутр. горещината стана нетърпима. Подиръ още единъ часъ кожата на сѣдлата ни зе да се извива като хартия прѣдъ огънь. А ний се окѫпахме отъ такъвъ изобиленъ потъ, щото дрѣхитѣ ни съвсѣмъ се измокрихѫ и зехѫ да се прилѣпватъ на тѣлото ни. Очитѣ ни причернѣхѫ, уморени отъ раздвижения по горещия пѣсъкъ въздухъ, а клепачитѣ имъ почти се слѣпихѫ отъ пота и праха. Конетѣ ни, ако и да сѫ били най-добритѣ отъ царскитѣ яхѫри, прѣскундвахѫ се на всѣка стѫпка, и щѣхѫ да се повалѩтъ на земята, ако бихме ги принуждавали да вървѩтъ по-скоро. Никѫдѣ, до гдѣто застигвахѫ изморенитѣ ни очи, не се виждаше жива душа, освѣнъ безбройнитѣ скорпиони, които, на приближаването ни до тѣхъ, бързахѫ съ издигнѫтата на горѣ жилка да се скриѩтъ подъ голѣми камъни. Около 8 ч. с. най-послѣ показа се на хоризонта позлатений сводъ на гроба на Фатма, светата закрилница на Кумъ.

«Щомъ като се отдалечихме малко отъ Кумъ, прѣдстави ни се на очитѣ едно важно и твърдѣ рѣдко физическо явление. Нощьта е тъмна, а въпрѣки отражението отъ свѣтлина на безбройнитѣ звѣзди, които свѣтѩтъ по небето надъ насъ, заобиколени сме отъ гѫста тъмнина. Кѫдѣ полунощь накарвамъ коня си, да застигне вървящия напрѣдъ керванъ. Най-послѣ настигвамъ го, а отдалечъ, за голѣмо мое очудване, съглеждамъ, че коньетѣ тичатъ вѣрхъ единъ дъждъ отъ огнени искри. Да не би да сънувамъ? Извиквамъ Марцела, да му поискамъ обяснения за туй явление, та слизаме и двамата отъ коньетѣ си, за да се доближимъ колкото се може по-вече, до коньетѣ. Тайната скоро се открива: за да могѫтъ коньетѣ да разгонѩтъ кръвожъднитѣ опасни насѣкоми, които съ хиляди по туй нощно врѣме ги беспокоѩтъ, движѫтъ си наоколо силно опашкитѣ; при всѣко допирание на гърба съ дългитѣ и сухи косми на опашкитѣ си, по извънмѣрно наелектризирана атмосфера на Иранската долина се произвеждатъ безбройни електрически искри, които тъмнината издаватъ още по-силна свѣтлина. (Слѣдва.)

Старата мома.

(Продължение.)

Нъ не сте ли нѣкога помислили, госпожице Марто, каза ѝ една вечерь Раймондѣ, че, освѣнъ оная любовь, що сте усѣщали до сега, има и другъ видъ

такъва, която тоже би било, може би, много достойно да занимава едно сърдце като вашето?

Не, каза тя, никога не съмъ помислила за такова нѣщо. Достатъчно ми е било до сега да обичамъ баща си, братията си, сестритѣ си и да бѫдѫ обичана отъ тѣхъ. И вѣрвамъ, прибави тя, подсмивайки се, за да си скрие душевното вълнение, което ѭ обземаше, вѣрвамъ, че това ще ми стигне за винаги.

Тѣ повървѣхѫ още малко, безъ да си кажѫтъ нищо, по дължината на сѣнчеститѣ стѣни и тутакси Марта спрѣ. На другия край на градината се издигваше сивата масса на тихата кѫща, гдѣто прѣзъ отворенитѣ прозорци се виждаше въ осѣтената си библиотека Иванъ Ванъ-день Бурхъ, налѣгнѫлъ върху работната си масса, дордѣто въ края на голѣмата садина дѣцата се търкалѣхѫ по моравата, смѣйки се гръмогласно.

Какво бихѫ станали тѣ безъ мене, каза Марта съ половинъ гласъ. Виждате добрѣ, че не могѫ ги напуснѫ.

Раймондъ се приближи до неѭ и съ единъ тѣжъкъ тонъ, като ѭ покриваше съ съкрушителна нѣжность, каза:

Нъ ако оня, когото вий щѣхте да обичате, не би искалъ освѣнъ една часть само отъ сърдцето ви и би се заклѣлъ да ва остави винаги при тѣхъ, то не бихте ли се съгласили да вкусите едно друго щастие и да направите още едного щастливъ?

Марта го слушаше съ наведени очи, малко поблѣднѣла и затупало сърдце.

Тогава . . ., каза тя съвсѣмъ ниско, може би . . !

IV

Тая вечерь Марта влѣзе въ стаята си съвсѣмъ побѣлѣла; тя дълго врѣме се молѝ и дълго врѣме распитвà чистото си и невинно сърдце. Слѣдъ като си свърши молитвата, тя станѫ успокоена и, като втрѣвчи очи на майчиния си портретъ: «обичамъ го», каза съ нисъкъ гласъ, като че била длъжна, щото слѣдъ повѣряването тайната си на Бога, да ѭ исповѣда и на многообичната си умрѣла майка. А послѣ зе да мисли отново. Не би ли тя обичала по-малко, тъй като обичаше вече и Раймонда, тия, на които бѣше майката и при които бѣше се заклѣла да замѣсти отсѫтствующата? Не, нѣмало страхъ откъмъ тъзи страна. Новата любовь, която би се вмъкнѫла въ неѭ, никакъ не би намалила--тя го съчувствоваще — нѣжностьта къмъ семейството си, та убѣдена, че малкитѣ сирачета не щѣхѫ да иматъ правото да бѫдѫтъ завистливи, тя заспа успокоена и довѣрчива, залюлѣвана отъ тия щастливи сънища.

Тя не видѣ на другия день Раймонда. Той повикванъ по нѣкои работи при семейството си, бѣше тръгнѫлъ за нѣколко недѣли, та Марта почти се зарадва задѣто имаше случая да отложи за нѣкое врѣме още великото щастие, което ѭ исполнаваше наврѣмени. Въ това растояние Гина се завърнѫ отъ пансиона и нейното възвръщание въ бащиния домъ подигнѫ старата кѫща.

Защото тя бѣ толкова дѣте, толкова дѣте и толкова весела, тая блондина съ черни очи!

Всѣкѫдѣ, дѣто тя влизаше, осѣтяваше мѣстото съ зари отъ радость и задоволство, които като че се изливахѫ изъ златнитѣ ѝ косми и свѣтящитѣ ѝ очи; послѣ, още какъ знаеше тя да се смѣе добрѣ! Въ тоя простъ животъ на прѣдметната пенсионерка, която на драго сърдце бѣ избѣлнѫла отъ монастирската си келия, и най-нищожнитѣ работи били събития. Тъй напримѣръ, настаняването въ стаята, която Марта бѣше ѝ приготвила близо до своята спитътъ въ обличанѣто първата рокля на голѣма госпожица, рокля червена, украсена съ ивици и тантели, която тя носѣше съ младешка грация, нъ не и безъ малко стѣснение, попричина на дългичкия ѝ шлейфъ, съ който твърдѣ се задоволяваше да прѣмита стѫпалата на стълбата прѣдъ очуденитѣ ѝ братчета.

Всѣки часъ ѝ приказвали за Раймонда.

— Да знаешъ, колко е дъбъръ, ученъ почти както баща ни! колко кравайчета донася всѣки день. Надѣваме се, че скоро ще се завърне.

Тогава Гина, като си сбирала веждитѣ:

Що за човѣкъ е този Раймондъ, за когото цѣлата кѫща се замислила, даже и ти Марто? Да, да и ти като другитѣ. Азъ съмъ увѣрена, че ще го намразѭ. . .

Не, казваше ѝ Марта спокойно, ти ще го обикнешъ. Защото той, както ти казватъ и дѣцата, е толкова добъръ!.

Боже мой, извикнѫ съ смѣхъ Гина, сиига да не го обикнѫ много.

Раймондъ най-послѣ се завърнѫ и станѫ нуждното запознавание. Не знаѭ, дали е било това по причина на фамозната червена рокля, която Гина имà грижата да си облѣче за тоя случай, нъ вѣрно е, че Раймондъ биде смаянъ. Когато тя влѣзе, показа му се, че тъмнийтъ салонъ се осѣтяваше, та си наведе очитѣ, уплашенъ отъ любопитнитѣ и весели погледи, които тя хвърляше на него.

Послѣ тя почнѫ да го подиграва и съ една сериозность да му исчислява недостатъцитѣ; нъ, наистина, суетностьта ѝ твърдѣ се поласка, като забѣлѣжи, че тоя ученъ, който не се занимаваше освѣнъ съ стари книги, оставаше винаги смаянъ прѣдъ неѭ. Послѣ единъ день тя обяви на Марта, че тоя бѣденъ Раймондъ съ неискусно скроенитѣ си реднготи дѫхваше ѝ съжалѣние, та тя щѣше да се опита да го съживи.

Марта се усмихнѫ. Тя отъ завръщанието на Раймонда съ покъртена душа очакваше да започне отново и продължи прѣкъснѫтия оная вечерь разговоръ въ градината; тя трепереща очакваше исповѣдьта на любовьта му, за която се не съмняваше никакъ; нъ Раймондъ мълчеше. Когато очитѣ на момата се срѣщахѫ съ неговитѣ, тя съ голѣмо безпокойствие четѣше въ дълбочината на бесцѣлния

му погледъ едно болѣзнено стѣснение; тогава тя распитваше себе си, дали, безъ да иска, тя го е докачила и си припомнюваше думитѣ, които му бѣ казала, та, като не намираше нищо докачително, отново го запитваше съ опечаленитѣ си очи.

Между това Гина се опитваше да си испълни казаното по-скоро прѣзъ китение и труфение, отколкото чрѣзъ здравия разумъ. Почти всѣки день тя прѣкарваше единъ цѣлъ часъ въ библиотеката, занята съ обръщанието напрашенитѣ листове на книгитѣ, на свѣщенитѣ трѣбници съ листове отъ пергаментна книга, искуствено украсени. Тя безъ ни най-малъкъ шумъ се расхождаше изъ библиотеката, издигваше се на пръсти и протѣгаше ржцѣ, за да си земе исканитѣ книги, а Раймондъ ѣ слѣдѣше съ любезенъ погледъ, който тя угаждаше и често улавяше, за което и се появяваше на устнитѣ ѝ моментална усмивка.

И подирь тия отивания и връщания изъ стаята, спиранията по тъмнитѣ ѣгли на стаята, отъ гдѣто съ наведена глава надъ нѣкоя книга, която изглеждаше да чете внимателно, съгледваше младия момъкъ, приближаваше се лека полека до него, сѣдаше на единъ нисъкъ столъ и го запитваше върху работитѣ му. Той ѝ отговаряше на кратко и обръщайки главата на другата страна; нъ привличанъ, безъ да може да противостои, отъ свѣтящия погледъ на широко отворенитѣ ѝ очи, той се обръщаше къмъ неѣ и оставаше тамъ съвършенно покоренъ отъ прѣлѣстьта ѝ. (Слѣдва)

Сара Мартенъ.

Добритѣ дѣяния, хероический животъ се виждатъ посветени на потаяване; злодѣйствата, напротивъ, иматъ на расположението си всемирния печатъ. Тоя вкусъ за драмитѣ по углавнитѣ отдѣления на сѫдилищата е даже осиновилъ сѫдебния романъ, който е едно отъ по-врѣдителнитѣ произведения на врѣмето ни.

А кой, прочее, се грижи да извади на бѣлъ день храбритѣ и геройски дѣла, благороднитѣ пожертвования, прѣданнитѣ исцѣло сѫществувания на доброто?

Види се, дѣйствително, че тамъ нѣма нищо, въ което списателитѣ или публиката трѣбва да се заинтересуватъ, нищо, което би могло да имъ бѫде полезно, та прѣминаватъ мълчишката и прѣзрително по край скромната херонна, за да отидатъ да запнатъ прѣдъ фотографията на нѣкой грозенъ убиецъ.

Това е истина, даже и за минѫлото. Кой не знае за маркизата de Brinvilliers, прочутата отровителка? А кой знае нѣщо за Grâce Darling или Сара Мартенъ? Това е тъй и за сегашнитѣ врѣмена.

Момитѣ лесно се запознаватъ по сѫдебния въ вѣстницитѣ отдѣлъ съ всички почти прочути злодѣйци на своето врѣме. Нъ колко има отъ тѣхъ, които познаватъ Октавия Хиллъ, Г ца Палла, Г-жа Гарние, Octavie Masson, Г-жа Раере Carpentier, сестрата Розалия и толкова други жени, на които хероический или благодѣтелний, куражливий и полезний животъ може да послужи за образецъ на едно цѣло поколение?

За това ний мислимъ, че испълваме единъ пробѣлъ, като прѣдставяме на читателкитѣ си отъ врѣме на врѣме по нѣкоя съкрушителна и поучителна история на жени твърдѣ малко извѣстни, които подъ различни обстоятелства и титли сѫ направйле честь на своя полъ и сѫ били благодѣтелки на человѣчеството.

* * *

Жената е често иницiаторка на нѣкое дѣло — и колчемъ е такъва, тя си е винаги по сърдцето, голѣмата си сила.

Скромна, нъ упорита, безъ шумъ ни аргументи тя върви направо къмъ нѣкое прѣобразование и го достигва, догдѣто мѫжетѣ мисліѫтъ, че не могѫтъ го достигнѫ инакъ, освѣнъ чрѣзъ разискване

Така напрѣвила и Сара Мартенъ, бѣдната англичанка шивачка, на която името струва да бѫде вписано въ златната книга на человѣчеството.

Сара Мартенъ била една малка бѣдна жена, нехубава, безъ кредитъ, безъ закрилство. Въпрѣки това, обаче, тя е създала една реформа, съ която всичко, що е интелигентно, велико, славно изъ Европа, се е занимало тогава и на която послѣдствията сѫ бесцѣнни за обществото.

Сара Мартенъ се родила въ 1791 г. и отъ ранната си възрасть тя останѫла сиракния отъ баща, който държалъ малка лавка въ едно село. Тогава тя била въспитана отъ баба си, бѣдна вдовица, която се поддържала съ направята на ржкавици. Сара научила само туй, което се учило въ малкото селско училище. Тя почнѫла къмъ 14-годишната си възрасть да изучва шиенето. Трудолюбива и задоволяюща се съ малко, тя намѣрила въ тая рябота срѣдството да си удовлетворява нуждитѣ. Успокоена прочее за своята участь, тя помислила да улекчи оная на злощастницитѣ. Всѣка недѣля тя отивала да попрочита нѣщо на болнитѣ въ «спромашкия домъ» Work-House, единъ отъ толкова многобройни изъ Велико Британия плачевни прибѣжища на мизерията, надъ вратата на които твърдѣ е било възможно да се напишѫтъ прочутитѣ думи на Данта: lasciate ogni speranza voi ch'entrate.

Тамъ именно младата Сара прѣкарвала недѣлнитѣ си дни въ утѣшаване, ученье, морализиранье на най-мизернитѣ надъ мизернитѣ, на напуснѫтитѣ на сиромашкйтѣ си постелки болни.

Тя приела още да учителствува и въ едно недѣлно училище.

Прѣзъ много години тя всѣка сутринь, прѣзъ всичкитѣ годишни врѣмена, тръгвала нѣша отъ се-

лото Кестеръ, за да иде на работа като шивачка въ Ярмутъ.

Ето какъ станѫло, щото тя да се прѣдаде на дѣлото, което направило името ѝ за всегда незабравимо:

«Отъ 1816 год., казва тя въ бѣлѣжкитѣ си, не съмъ минавала никога прѣдъ Ярмутския затворъ, безъ да усѣтѭ едно живо желание да се вмѫкнѫ до затворницитѣ; азъ мислѣхъ за тѣхното отстранение отъ обществото, на което биле прѣстѫпали законитѣ, и за лишението имъ отъ морални и религиозни наставления, които само можали да имъ дадѫтъ истинско утѣшение.»

Ярмутский затворъ тогава билъ такъвъ, какъвъто сѫ още повечето затвори, училище на злодѣйството, гдѣто общественно опрощение на грѣховетѣ става едно приготовление къмъ нови прѣстѫпления на законитѣ. Какво могѫтъ станѫ, въ дѣйствителность, тия развалени вече сѫщества, живущи наедно въ туй тѣсно мѣсто и безъ никакво наглеждание, освѣнъ онуй на тъмничаритѣ?

Едно обстоятелство удвоило интереса на Сара къмъ затворницитѣ. Говорило се изъ града, че щѣли да затворѭтъ една жена, задѣто жестоко се бѣ обнесла съ дѣтето си. Сара Мартенъ помолила тъмничаря да ѭ пусне при тая жена. Просбата ѝ отъ начало биде отхвърлена, нъ Сара не се обезсърдчила, та желанието ѝ най-послѣ се испълнило.

Сълзитѣ и признателностьта на злочестата жена, която тя изучила и поправила, имали едно рѣшително влияние върху цѣлия животъ на Сара Мартенъ; тя зела по-често да посѣщава затвора и въ малко врѣме да се заинтересува за всичкитѣ затворници. Тя първомъ се ограничила да имъ чете; а по-послѣ, като се запознала по-добрѣ съ нуждитѣ имъ и зела да се уповава повече на себе си, зела да ги учи на четмо и писмо. Тая трудна работа ѭ принудила да намали съ нѣколко часа дневната си работа, а, слѣдователно, да се подхвърли и на лишения.

«Смислихъ си подиръ малко, казва тя, че твърдѣ е справедливо, щото единъ день въ недѣлята да посвѣтѭ на затворницитѣ ми. Като жертвувахъ прочее редовно тоя день, както и много други, за тѣхъ, не почувствувахъ никакъ материалната загуба; напротивъ, намирахъ въ таковато употрѣбление на врѣмето си едно голѣмо удоволствие.»

* * *

Слѣдъ като прѣзъ три години Сара е продължавала туй полезно прѣдприятие, рѣшила, най-послѣ, да снабди и съ работа първомъ женитѣ, а послѣ мѫжетѣ.

Тогава тя била на трийсеть и една година.

«Въ 1823 г., казва тя, една благодѣтелна личность ми даде 16 франка, да ги употрѣбѭ за въ полза на затворницитѣ. Въ течението на сѫщата недѣля получихъ отъ другиго още 25 лева за сѫщата цѣль. Хрумнѫла ми тогава идеята, да накупѭ съ тия пари платъ за пелени и дрѣшки за дѣца — което и испълнихъ тутакси: заехъ си модели, скроихъ плата и опрѣдѣлихъ надлѣжната продажна цѣна. Затворницитѣ зехѫ и тѣ да правѭтъ ризи и дрѣшки. По тъкъвъ начинъ много млади жени се научихѫ да шиѭтъ, та по-работнитѣ и по-кѫщовнитѣ отъ тѣхъ можахѫ да съберѫтъ една малка сумица за излизанието си.

«Първопачалний вносъ отъ 41 фр., който държахъ непобутнатъ, безъ да искамъ обаче да го увеличѫ, се покачи подиръ малко на 175 фр. и отъ тогава сѫ биле продадени дрѣшки, направени въ затвора на стойность повече отъ 10200 фр. Мѫжетѣ фабрикували сламенни шапки, а по-послѣ костени лъжици и печати; а пъкъ други — каскетѝ, направени отъ осемь части. За направата на тия послѣдни употрѣбявахъ ветхи и въобще всѣкакви сукна, които приятелитѣ ми имахѫ добрината да турѭтъ на расположението ми.

«Дѣцата, даже момцитѣ, се научихѫ да шиѭтъ, за да избѣгнѭтъ просто бездѣлието, което много имъ дотѣгваше.

«Като показахъ единъ день на затворницитѣ си една гравюра отъ *Retzch*: *играчитѣ на шаха*, двама души, отъ които единий бѣше чизмарь, а другий зидарь, изявихѫ горѣщото желание да ѭ копиратъ. Приехъ прѣдложението имъ и имъ доставихъ оловници, пера и книга. Тѣ сполучихѫ доста добрѣ. И другитѣ затворници доста прилѣжно се занимахѫ съ тая работа, та въ една или двѣ години тѣ направихѫ постепенно едно значително число копия.» (Слѣдва.)

Първа любовь.

(Психологически етюдъ изъ дѣтския животъ)

— Притѣжательтъ на този фантъ *) какво да направи, господа?

— Да раскаже историята на своята първа любовь, се чу единъ гласъ.

Цѣлото общество извика отведнѫжъ.

— Да, да, нека раскаже историята на първата си любовь!

— Е. Надѣжда Александровна, начевайте да расказвате, се обърнѫ къмъ една млада хубавичка дама господинътъ, като ѝ подаде нейния фантъ.

Надѣжда Александровна помисли нѣколко минути и каза:

— Заповѣдайте, азъ ще ви раскажѫ историята на своята първа любовъ, макарь че и до сега

*) Фантъ — игра, тя се състои въ слѣдующето:
Всѣки отъ играющитѣ дава по една своя принадлѣжность. Събиратъ ги въ едно похче и избиратъ двама или по-вече души, отъ които единъ взема послѣдователно по единъ отъ събранитѣ прѣдмети (всѣки единъ отъ събранитѣ прѣдмети се нарича така сѫщо фантъ) въ ржка, а другитѣ избрани, безъ да знаѭтъ кому принадлѣжи взетий прѣдметъ, назначаватъ, какво да извърши притѣжательтъ на този прѣдметъ — фантъ. (пр.)

не могѫ да разберѫ, кое бѣше тукъ любовь и кое ненависть; тѣзи двѣ чувства така сѫ се сплѣли въ моята история, така сѫ се усукали помежду си, щото азъ ще прѣдставіѫ на васъ да сѫдите, какво собственно е било това. Мислѣѫ, впрочемъ, че това и бѣше настояща либовь, макарь че героя на романа си положително го ненавиждахъ. Да, азъ ненавиждахъ това сухо, високо негодно момче, съ голѣми неловки рѫцѣ, съ дързска усмивка и насмѣшливи тъмнокафени очи; той бѣше на петнайсеть години и още три години му прѣстоеше да носи гимназическия мундиръ винаги чистъ и закопченъ на всички копчета.

При първата ни срѣща той ми произведе нѣкакво си странно впечатление; азъ още отъ първия пѫтъ почувствувахъ къмъ него страшна антипатия и всичко врѣме ма прѣдвахѫ неговитѣ голѣми насмѣшливи очи. Това бѣше пролѣтно врѣме, ний всички играехме въ градината на роби, когато той доде при насъ; да кажѫ — ний играехме — ще бѫде невѣрно; азъ не играехъ, защото всѣка игра считамъ по-ниска отъ своето достойнство, достойнство на тринайсетгодишна мома, която е чела Тургеневъ, и Гоголь, и Пушкинъ, и която знаеше, че сѫ сѫществували на свѣта и сѫществуватъ Добролюбовъ, Писаревъ. — Азъ не играехъ и съ нескриваемо прѣзрѣние гледахъ на сестритѣ си и тѣхнитѣ другарки, които бѣгахѫ и високо се смѣехѫ, безъ да обрѣщатъ внимание на моитѣ саркастически усмивки.

Когато той влѣзе, играта бѣше въ пълния си разгаръ; той сѣднѫ до мене на скамейката. Азъ съвсѣмъ го не знаехъ и бѣхъ поразена отъ такова непочтително отношение къмъ моята особа.

— Брата ви нѣма ли го у дома! се обърнѫ той направо съ въпросъ къмъ мене, като че ли ми бѣше познатъ, Богъ знай отъ колко врѣме, — а азъ бѣхъ въ съсѣдния дворъ, почу ми се неговий гласъ, та за това и дойдохъ тука.

Азъ измѣрихъ съ единъ погледъ дързкия и строго го попитахъ:

— Позволѣте ми да узнаіѫ съ кого имамъ удоволствието да приказвамъ?

— Ахъ, извинѣте; у васъ е прието да се прѣпорѫчашъ по всичкитѣ правила на паркетното искуство, а азъ това не знаехъ; ако е тъй, то честь имамъ да ви се прѣдставіѫ. ученикъ въ V классъ на Н-ската класическа гимназия, Михаилъ Осиповичъ Шуриновъ, а вашето име мене ми е извѣстно, прѣкрасна госпожице!

Лицето ми пламнѫ отъ такова страшно оскърбление, азъ се помѣстихъ по нататъкъ:

— Ви се забравате, почитаемий господине!

— Охо, какъ строго, не си придавайте толкова много важность, Надинке, а хайде и ни да поиграемъ по-добрѣ на роби.

Надинке! той се осмѣли така да ма нарече! нѣкакъвъ-си нещастенъ гимназистъ се обрѣща така съ мене, съ *мене*, която много татови познати, даже свършивши университетъ, наричатъ «Надѣжда Александровне.»

— Чувайте, ви сте непозволително дерзъкъ: първо азъ не съмъ навикнѫла чуждитѣ хора да ма наричатъ така, както ви си позволихте да ма наречете, а второ, азъ въобще считамъ за себе си унизително да продължѫ съ васъ разговора.

— Знаете ли. ви сте твърдѣ краснорѣчиви, каза той насмѣшливо; — съвѣтвамъ ви да продължавате сѣ въ сѫщия духъ.

Но азъ не искахъ да продължавамъ и, както ми се чинеше, твърдѣ величествено си отидохъ отъ него; но като отминѫхъ нѣколко крачки, не утърпѣхъ и се озърнѫхъ назадъ; мойтъ оскърбитель, като че и нищо не било, приближи се до сестритѣ ми и него го поставихѫ въ чифтъ съ едно отъ момчетата. Азъ побързахъ да си влѣзѫ въ кѫщи и си дадохъ дума при удобенъ случай да отмъстіѫ на този «недостоенъ,» който ми причини толкосъ неприятности.

Когато всички се събрахѫ на вечерния чай. то само и говорѣхѫ за Миша Шуриновъ, който, и оказало се, и че бѣгалъ отлично, и всички копиралъ въсхитително, и че съ него е твърдѣ весело. Азъ всичко врѣме мълчахъ, не вземахъ никакво участие въ този разговоръ, а само къмъ края на вечеръ не утърпѣхъ и боднѫхъ (уязвихъ) брата си:

— А азъ и не знаехъ, че ти другаруваш съ нѣкакви си мужици; твоя приятель, този Шуриновъ, положително е невъзможно да се пуска въ порядъчно общество.

Братъ ми ме погледнѫ съ досада:

— Остави се пъкъ и ти съ своитѣ фрази! прочела си три книги и половина и мислишъ за себе си Богъ знай що. Какво може да бѫде по-лошево отъ тѣзи надути (високомѣрни) момичета?

Братовийтъ ми отговоръ бѣше посрѣщнѫтъ съ общъ съчувственъ смѣхъ; азъ още по-вече се докачихъ и не можахъ да се удържѫ отъ сълзитѣ. И туй все, все зарадъ това несносно, негодно момче, нѣкой-си Мишка Шуриновъ! О, колко го ненавиждахъ!

Минахѫ се нѣколко дена и образа на Миша Шуриновъ не излизаше изъ главата ми; менъ много ми се искаше да се срѣщнѫ съ него и нѣкакъ тъй силно да го докачѫ, щото дълго да ме помни. Веднѫжъ, като се върнѫ отъ гимназията, братъ ми ми каза: «А на тебе много здраве отъ Шуриновъ!» и това много здраве ма накара да се разгнѣвѫ още по силно.

На слѣдующия день, като се возихме, срѣщнѫхме Шуринова; той ме погледнѫ съ насмѣшка и едва се прикоснѫ съ два пръста до шапката си! азъ побързахъ да се отвърнѫ настрана, сърдцето ми тупаше силно и чувството на ненависть ме обзе всецѣло.

Минѫ се пакъ цѣла недѣля, и азъ всѣки день се събуждахъ съ мисъльта, че днесь ще видіѫ Шуринова и ще му се отплатіѫ, както трѣба, но Шуриновъ не се явяваше при насъ а братъ ми всѣкога изчезваше нѣкадѣ слѣдъ обѣда.

— Гдѣ се губишъ ти постоянно? съ пръсторено равнодушие го попитахъ азъ.

— Ний съ твоята антипатия се расхождаме въ градската градина; навѣрно Шуриновъ те така сѫщо обича, както и ти него: азъ нѣколко пѫти го канихъ у насъ, но той се отказва да дойде; вижда се, че срѣщата съ тебе не особенно му е приятна.

Сърцето ми се болѣзнено сви. Слѣдъ обѣдъ, когато казаха да впрѣгатъ конетѣ, азъ наченѫхъ да ги молѩ да отидемъ въ градската градина; азъ по-вече не можехъ да се борѩ съ желанието си да видѩ Шуринова. Въ градината ний срѣщнахме едни познати. Вѣра Сергѣевна, нашата гувернантка, останѫ въ бесѣдката съ една дама, а ний, сестритѣ ми и познатитѣ дѣца, отидохме понадалеко; тѣ наченѫхѫ да играѩтъ на котка и мишка, а азъ се бѣхъ разположила недалеко отъ тѣхъ и си чертаяхъ съ умбрелата разни фигури по влажния пѣсъкъ. Чийто крачки ме накарахѫ да си приподигнѫ главата: покрай мене минаваше Шуриновъ, той ме погледнѫ упорно, азъ се постарахъ да придамъ на очитѣ си най-унищожающе изражение; нашитѣ погледи се срѣщнахѫ; азъ се зачервихъ, той прѣзрително се усмихнѫ, засвири нѣкаква си ария и, безъ да ма поздрави, отминѫ нататъкъ; като доближи до сестритѣ ми се спрѣ.

— Здравствуйте. Мария Александровна, нарочно високо каза той, като се обърнѫ къмъ малкото ми сестриче и почтително ѝ сне шапката си.

Слѣдъ като постоя нѣколко минути около играющитѣ, той си отиде изъ градината. Като си отиде той, за мене стана ясно, че въ градината е скучно, че градината е вече нетърпима, че трѣба по-скоро да си отидемъ у дома, никога по-вече да не се явявамъ тука и за винаги да исхвърлѩ изъ главата си всѣка мисъль за Шуриновъ: той е несносенъ, по-лошъ отъ всички на свѣта, и азъ го ненавиждамъ отъ всичката си сила на душата.

На другия день страшна сила ме влѣчеше пакъ къмъ тъзи градина. Още не бѣхме достигнали до градината и азъ отдалеко видѣхъ своя мѫчитель; той вървѣше, както обикновенно, свободно и лѣниво, шапката му бѣше нѣкакъ-си твърдѣ изящно накривена, а въ ржцѣтѣ си въртѣше едно трандафилче. Въ менъ се яви едно мѫчително чувство отъ страхъ, че той ще замине безъ да ме види, и че азъ не ще бѫдѫ въ състояние да го докачѫ; като съвсѣмъ бѣхъ забравила, че съмъ атеистка, азъ наченѫхъ да се молѩ на ума си: Божичке милий, направи така, щото той да ме види!»

Молитвата ми се испълни; Шуриновъ минѫ покрай менъ и, като се прикоснѫ до шапката си, каза:

— Добъръ день, Надѣжда Ивановна!

Негодованието ми нѣмаше граници: та нали той прѣкрасно знае името на баща ми!

— Подобна дерзость отъ ваша страна е достойна, за да се оплачешъ на инспектора! извикахъ азъ подиръ му.

Той се поспрѣ, усмихнѫ се и каза:

— Вий окончателно ще ме убийте съ краснорѣчието си; що се касае до оплакването ви, то азъ нѣмамъ нищо противъ него, оплачете се; но знайте, че инспекторътъ нѣма обикновение да говори съ момиченца. (Слѣдва)

Резултатътъ отъ Голѣмий Конкурсъ № 3 ще се обяви въ слѣдующия брой.

Книги и Списания,

получени въ Дирекцията ни.

Медицина, год. I кн. VII, Ловечъ.

Орило, год. II бр. 14, 15 Юлий 1895 г., София.

Християнский Свѣтъ, год. IV, бр. 8, Августъ, 1895 г. Руссе.

Семейно огнище, год. I бр. Юлий 1895 г. Варна.

Корреспонденция.

Ив. Панайотова *София*: до сега гдѣ и съ какъвъ адресъ сте получавали списанието? — Ив. Кисьовский *Т.-Пазарджикъ*: поканвате се да внесете въ дирекцията ни 11 лева, абонаментъ за сп. и пр. отъ 1 Януарий 1894 г. до днесь, или да повърнете броевете обратно. — Анна Тонева *Гулча*: получихме останѫлитѣ 2 лева. — Една студентка *Букурещъ*: молимъ повторно, обадѣте се. —

Г. Г. Подпор. Хр. Сяровъ *Кула*, ще Ви пишемъ. — П. Т. Поповъ *Айтосъ*, дадената отъ агентина ни расписка подъ № 27 за 7 л., понеже не е исплатена до сега, остава безъ сила. — Алеко Тонковъ *Горн.-Орѣховица*, дадената отъ агентина ни расписка подъ № 495 за 2½ л., за смѣтката на К. Петрова въ сѫщия градъ, понеже не е исплатена до сега, остава безъ сила. — Ив. П. Стефановъ *Варна*, пратената Ви отъ дирекцията расписка № 55 за 5 л. за смѣтка на Райна Йовчева Казанлъкъ, понеже не е исплатена, остава безъ сила. —

Г-ну Марову *София*. Споменуванитѣ въ писмото Ви подъ № 32 петь новозаписани абонати не фигурирать въ него. Адресирахме Ви писмо въ София.

LE FOYER

DOMESTIQUE

JOURNAL pour la FAMILLE

Publie chaque semaine des articles inédits sur tout ce qui intéresse le cercle de la famille: éducation, morale, hygiène, économie domestique. Il vient d'inaugurer un service timbrologique destiné à rendre d'excellents services aux amateurs. Il fait également une large place à des productions littéraires de nature à délasses en instruissant. Sa tendance et son esprit le recommandent tout spécialement aux mères de famille et à la jeunesse. Il peut être mis entre toutes les mains et chaque de ses années représente un cadeau d'étrennes ausse utile qu'attrayant, sous forme d'un beau volume de plus de 600 pages, relié dans un emboîtage spécial.

L'abonnement est de 6 fr. pour l'année et 3 fr pour 6 mois.

Demander à M M **Attinger Frères, Neuchâtel,**

des livraisons specimen gratuites

Отговорница: Т. Г. Ноева

Печатница Л. Нитче — Варна.